

<https://doi.org/10.31891/PT-2023-4-22>

УДК 316.612:351.74

Олег МАТЕЮК

Державний університет «Житомирська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0002-4930-3091>

e-mail: kpsz_moa@ztu.edu.ua

Роксолана ВОЛЬСЬКА

Державний університет «Житомирська політехніка»

<https://orcid.org/0009-0007-2478-1373>

e-mail: volskaroksolana@gmail.com

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО: ЗМІСТ ПОНЯТТЯ, ЙОГО СТРУКТУРА, ВИДИ ТА МОДЕЛІ

З'ясовано, що поняття «емоційний інтелект» включає в себе сукупність інтелектуальних та афективних процесів, які формують своє відображення у визначенні цього терміну в залежності від різних наукових підходів. За результатами аналізу наукових підходів до трактування терміну «емоційний інтелект» визначено, що він позначається комплексно як: здатність поліцейського розуміти міжособистісні стосунки, що характеризуються емоціями різного спектру прояву; спроможність поліцейського керувати своєю емоційною сферою через інтелектуальний синтез та аналіз для покращення процесу мислення; сукупність особистісних, емоційних та соціальних компетенцій, які впливають на здатність поліцейського ефективно реагувати на виклики та тиск з боку навколишнього середовища; її інтелектуально-емоційна діяльність тощо.

***Ключові слова:** емоції, емоційна сфера, афективні процеси, емоційний інтелект, інтелектуально-емоційна діяльність, особистість, поліцейський.*

Oleg MATEYUK, Roksolana VOLSKA

State University «Zhytomyr Polytechnic»

EMOTIONAL INTELLECT OF POLICE: CONTENTS OF THE CONCEPT, ITS STRUCTURE, TYPES AND MODELS

It is clarified that the concept of "emotional intelligence" includes a set of intellectual and affective processes which are reflected in the definition of this term depending on different scientific approaches. Based on the results of the analysis of scientific approaches to the interpretation of the term "emotional intelligence", it is determined that it is defined comprehensively as: the ability of a police officer to understand interpersonal relationships characterized by emotions of a different spectrum of manifestation; the ability of a police officer to manage his/her emotional sphere through intellectual synthesis and analysis to improve the thinking process; a set of personal, emotional and social competencies which affect the ability of a police officer to respond effectively to challenges and pressures from the environment.

The effectiveness of a law enforcement officer's performance of his/her professional activity is determined by various factors, namely the ability to recognize not only his/her emotions but also the feelings and emotions of the opponent, to exert psychological influence on him/her, to choose the optimal model of behavior for constructive resolution of conflict situations, to build trusting and friendly interpersonal relationships, to tune in to the work process and collective work to achieve the goal together, to strive for self-development and

mastery of new skills. In addition, society places high demands on the efficiency and success of police officers in performing their duties. In extreme situations where civilians may be left out, police officers need to do their job regardless of external circumstances. Thus, police officers should have knowledge of the emotional sphere and emotional intelligence, which play an important role in developing skills of effective communication and constructive response in conflict and emergency situations.

Keywords: emotions, emotional sphere, affective processes, emotional intelligence, intellectual-emotional activity, personality, police.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Емоційний інтелект є однією з важливих детермінант успішного функціонування суб'єкта життєдіяльності. Знання, розпізнавання та регуляція власних емоцій є передумовою для управління ними. А важливим аспектом управління емоціями є можливість продукувати емоційні стани, що в подальшому призводить до успіху; здатність розпізнавати емоції інших людей, вступати в міжособистісні взаємини з іншими людьми та підтримувати ці взаємини, а це допомагає вибудовувати доброзичливі стосунки. Крім того в структурі емоційного інтелекту виділяють стресозахисну та адаптивну функції. Ця тема є надзвичайно актуальною, оскільки всі вище перераховані функції емоційного інтелекту матимуть вплив на успішне кар'єрне просування та ефективне виконання працівником поліції своїх службових обов'язків.

Аналіз досліджень та публікацій

Суттєвий внесок у дослідження феномену емоційного інтелекту зробили вітчизняні вчені, а саме: С. Дерев'яноко, Н. Коврига, О. Ляш, І. Матійків, Е. Носенко, М. Шпак та ін. Але, не зважаючи на наявність наукових праць та практичний досвід, у сфері внутрішніх справ ще не достатньо праць, які б ретельно досліджували проблеми розвитку та застосування емоційного інтелекту в професійній діяльності поліцейських; у осіб, які скоїли правопорушення або злочини, а також розуміння та прогнози поведінки поліції та злочинців, жертв і свідків [5].

Формулювання цілей статті

Мета статті – аналіз сутності поняття «емоційний інтелект» та теоретичне обґрунтування психологічних закономірностей впливу емоційного інтелекту на ефективну комунікацію та адаптацію працівників поліції.

Виклад основного матеріалу

Розвиток сучасного суспільства вимагає приділяти більше уваги емоційній сфері, особистим якостям і навичкам поліцейського, оскільки це є рушійною силою розвитку його особистості та її професійного зростання. Існують різні підходи та концепції щодо розуміння сутності поняття «емоційний інтелект» та його структури.

Передісторією розвитку концепцій емоційного інтелекту є психологічні дослідження інтелекту, в ході яких поступово стало зрозуміло, що для успішної адаптації особистості потрібні різні «позаакадемічні» форми інтелекту – соціальний, практичний, емоційний. Хронологічно першими у цьому ряду стоять дослідження соціального інтелекту Е. Торндайка, Г. Олпорта, Г. Айзенка, Р. Селмана, Дж. Гілфорда [9].

У 80-ті роки ХХ століття серед достатньо вдалих спроб теоретично обґрунтувати та виміряти неакадемічні форми інтелекту були концепції практичного інтелекту Р. Стернберга, концепції соціального інтелекту Н. Кантора та Дж. Кільстрема, М. Форда та М. Малера; емоційного інтелекту Д. Гоулмана, Дж. Меєра, П. Селовея, Д. Карузо, множинного інтелекту Х. Гарднера.

У зарубіжній психології можна виділити п'ять етапів розвитку наукової думки про емоційний інтелект:

- період окремого вивчення афективної та інтелектуальної сфери (1900-1969 рр.);
- період дослідження взаємовпливу когнітивних та афективних процесів (1970-1989 рр.);
- період визначення поняття «емоційний інтелект» та виокремлення як предмету психологічного дослідження (1990-1993 рр.);
- період розкриття практичного значення дослідження емоційного інтелекту та популяризація феномену (1994-1997 рр.);
- період активного дослідження структури та концепції емоційного інтелекту (1997- і до сьогодні) [16].

Важливими для нас є теорії, що сформовані, починаючи з другого етапу розвитку наукової думки.

Першою і найбільш відомою теоретико-емпіричною та підтвердженою була концепція емоційного інтелекту як набору здібностей особистості, розроблена у 1990 р., такими науковцями, як Дж. Майер, П. Саловей та Д. Карузо. Емоційний інтелект ними розглядається як підструктура соціального інтелекту, яка включає

здатність спостерігати власні емоції і емоції інших людей, розрізняти їх і використовувати цю інформацію для управління мисленням і діями [20, с. 774].

Дж. Майер, П. Саловой та Д. Карузо обґрунтовують так звану модель здібностей, згідно з якою емоційний інтелект є набором здібностей «на перетині емоцій та інтелекту, у сфері, де емоції конструктивно й адаптивно взаємодіють з інтелектом» [29, с. 308]. Згідно запропонованої авторами теорії, емоційний інтелект пов'язаний з такими характеристиками як емпатія, рівновага, обізнаність і відповідальність.

Емпатія – це ключова здатність емоційної сфери. Ідентифікація себе з почуттями іншої людини, співпереживання та співчуття тотожні з переживанням емпатичних реакцій. Емпатія проявляється в чуйності та вмінні розпізнавати емоції, в розумінні та прояві емпатичних переживань до об'єкту.

З підвищенням рівня емпатії покращується вміння диференціювати емоції в лицевій експресії, абстрактних зображеннях та кольорі. З розвитком емоційної грамотності пов'язують розвиток емпатійних реакцій, що допомагає людині з точністю визначити власні почуття та взаємодіяти з ними.

Рівновага. Досвід емоційних пережиттів людини зберігається в підкіркових відділах мозку, а саме вісцеральному мозку. Неокортекс (нова кора) як раціональний мозок оцінює, аналізує та концептуалізує, визначає ризики та можливості для отримання винагороди. Основний принцип теорії про емоційний інтелект полягає в кореляції між високим рівнем емоційного інтелекту та злагодженим і зрівноваженим функціонуванням підкіркових відділів та кори.

Обізнаність. В процесі онтогенезу людина формує власний словник емоційних станів, який активно усвідомлюється в процесі навчання рідної мови. Вербально можна висловлювати не тільки переживання, а й їх інтенсивність.

Для того, щоб підтримувати емоційну рівновагу, яка онтогенетично є еквівалентом щасливого життя, необхідно бути компетентним у розумінні власної сфери емоцій та почуттів. Для цього необхідним є вміння диференціювати різні її модальності, вміння віддиференціювати продуктивні емоції від непродуктивних.

Відповідальність. Людина з високим рівнем емоційного інтелекту здатна взяти відповідальність за власне благополуччя, яке проявляється у фізичному та ментальному здоров'ї. Емоції завдяки характерним їм властивостям активації спонукають людину до здійснення вибору, а це веде до конкретних поведінки та дій.

У подальшому структура емоційного інтелекту була науковцями доопрацьована. В основі нового варіанту концепції лягли уявлення про те, що емоції включають в себе інформацію про зв'язок людини з іншими людьми або предметами. Модель емоційного інтелекту стала мати такий вигляд:

- сприйняття, ідентифікація емоцій, їх вираження (здатність сприймати, визначати емоції, помічати факт наявності емоції; здатність диференціювати істинні та помилкові вирази емоцій);
- фасилітація мислення (здатність викликати певну емоцію, контролювати її);
- розуміння емоцій (здатність розуміти емоції, зв'язки між емоціями, переходи від однієї емоції до іншої, причини виникнення тієї чи іншої емоції, аналіз емоцій, здатність класифікувати емоції, інтерпретувати їх значення);
- управління емоціями (здатність контролювати емоційні стани, вміння знижувати інтенсивність негативних емоцій) [20, с. 775].

Американські психологи у зміст цього поняття вкладали такі людські здібності як «...самосвідомість, самоконтроль, мотивація, вміння ставити себе на місце інших людей, навички роботи з людьми, вміння налагоджувати взаєморозуміння з іншими», зауважує О. Амплєєва [1].

Попри важливість 4-х-компонентної моделі, де емоційний інтелект розглядається більше як когнітивні здібності, інші вчені, що запропонували змішані моделі, мають дещо інший погляд на вивчення цього питання.

У 90-ті роки з'являються змішані моделі емоційного інтелекту, які розглядають його як поєднання певного набору навичок, пов'язаних з емоціями, когнітивних здібностей і чітких рис особистості. Однією з найбільш популярних моделей є концепція Д. Гоулмена, що здобула значного розголосу у 1995 р. після виходу його книги «Емоційний інтелект». Відповідно до його моделі, емоційний інтелект пояснюється як «здатність людини тлумачити власні емоції і емоції оточуючих з тим, щоб використовувати отриману інформацію для реалізації власних цілей» [4, с. 31].

Структура емоційного інтелекту Д. Гоулмена включає п'ять складових:

1. Саморегуляція. Здатність правильно виражати свої емоції та почуття. Довільна регуляція імпульсів, контроль емоцій, їх виклик або симуляція бажаних (які актуальні для досягнення цілей), пригнічення або маскування небажаних емоцій (які заважають у певних

ситуаціях), передбачення наслідків дій під впливом тих чи інших емоцій.

2. Мотивація. Внутрішнє спонукання до змін. Використання емоцій для досягнення мети й отримання задоволення від процесу досягання мети, опора на емоційну оцінку результату під час цілепокладання. Емоційна самосвідомість. Знання, що людина відчуває, і чому людина це відчуває.

3. Самопізнання емоційної сфери, розуміння почуттів і емоцій, їх впливу на себе та інших, рефлексія, вміння відрізнити думки від почуттів, розуміння особистісних цінностей, вміння відділити уявлення від афекту.

4. Емпатія. Здатність сприймати емоції інших людей і дивитись на світ з їх точки зору. Сприйняття емоцій інших, співпереживання, врахування почуттів інших людей, гнучкість соціальної поведінки.

5. Соціальні навички. Здатність спілкуватися та будувати ефективні відносини з іншими людьми. Побудова відносин з людьми, управління відносинами, надихання людей і спонукання їх на необхідні й очікувані, бажані дії, ефективна комунікація та відносини з іншими людьми через здатність оцінити їх емоційний стан, потреби, почуття, мотиви, гнучкість соціальної поведінки [10].

Науковці стверджують, що розпізнавання, розуміння й усвідомлення власних емоцій дає можливість керувати ними, створювати певний емоційний стан, що формуватиме доброзичливі міжособистісні відносини та сприятиме особистісному і кар'єрному зростанню. Це свідчить про ієрархічність моделі. Для успішної діяльності фахівця необхідне поєднання емоцій та інтелектуальних здібностей. Когнітивні складові в даному випадку виходять на другий план. У випадку загрозливих ситуацій, емоції відіграють неабияку роль і впливатимуть на прийняття відповідних рішень. Тому, на думку вченого, в разі небезпеки, емоційні центри, зокрема лімбічна система, контролюють і так би мовити підпорядковують собі усю розумову діяльність людини в цей момент [17].

У змішаній моделі Р. Бар-Она – провідного теоретика і практика в галузі емоційного інтелекту – цей термін розглядається, як «перетин взаємопов'язаних емоційних і соціальних компетенцій, навичок і фасилітаторів, які визначають, наскільки ефективно ми розуміємо та виражаємо себе, розуміємо інших і стосунки з ними, а також як справляємось із щоденними потребами» [6]. Ця модель дає достатньо широке трактування поняття емоційного інтелекту (табл. 1). За Р. Бар-Оном, здатність бути емоційно та соціально зрілим базується

на внутрішньоособистісній здатності усвідомлювати себе, свої як сильні, так і слабкі сторони, конструктивно висловлювати думки й емоції для вибудовування ефективних комунікативних навичок, успішної діяльності в різних сферах, організаційної ефективності та лідерських якостей. Крім того, ця модель передбачає такі чинники як ментальне, фізичне здоров'я та благополуччя.

За визначенням Р. Бар-Она, існує п'ять основних маркерів емоційного та соціального інтелекту, а саме:

1. Міжособистісні стосунки, емпатія, соціальна відповідальність.
2. Вирішення проблем, перевірка реальності, імпульсний контроль.
3. Емоційність, напористість, незалежність.
4. Самоповага, самоактуалізація, емоційна самосвідомість.
5. Гнучкість, стресостійкість, оптимізм [6].

Таблиця 1

Структурні компоненти моделі емоційного інтелекту Р. Бар-Она

Сфера	Складові шкали
Внутрішньо-особистісна	Незалежність Самоаналіз Самоповага Самоактуалізація Асертивність
Міжособистісна	Міжособистісні відносини Емпатія Соціальна відповідальність
Управління стресом	Контроль імпульсивності Толерантність до стресу
Адаптивність	Гнучкість та толерантність до невизначеності Вміння конструктивно вирішувати проблеми Оцінка дійсності
Загальний настрій	Задоволеність життям та оптимізм

Джерело: складено автором [2].

К. Петридес і Е. Фернхем розробили модель рис (характеристик) або так звану диспозиційну модель (модель емоційної самоефективності), яка є поєднанням сукупності певних рис, безпосередньо пов'язаних з емоційним функціонуванням особистості [20]. Науковцями було запропоновано поділ визначень емоційного інтелекту як рис характеру та здібностей. Аналізуючи феномен емоційного інтелекту, К. Петридес і Е. Фернхем наголошують на необхідності враховувати диспозиційні компоненти емоційного інтелекту, які розташовані на найнижчому рівні ієрархії особистості

[20]. Головною концептуальною відмінністю цієї моделі від інших моделей емоційного інтелекту є те, що автори зосереджують увагу на суб'єктивності емоційного досвіду людини [3].

Питанням вивчення проблеми концептуалізації феномену «емоційного інтелекту» та його функцій займалися і сучасні українські науковці, такі як Е. Носенко та Н. Коврига. Вчені розглядали емоційний інтелект через поняття «розумність». Автори такої концепції, посилаючись на роботу «Психологія життєвого успіху», стверджують, що «розумність не тільки підіймає нас над нашими пристрастями та слабкостями, а й допомагає скористатися нашими перевагами, талантами та чеснотами» [11; 12, с. 23]. Про наявність в емоційному інтелекті саме інтелектуального складника свідчать численні результати емпіричних досліджень про опосередкованість реагування на емоційгенні подразники мисленням [11].

Крім того, науковці запропонували інтегративну модель емоційного інтелекту, що має ієрархічну структуру, відповідно до якої, емоційний інтелект розглядається як «можливість»; у зв'язку з іншими міжособистісними властивостями – як когнітивно-особистісне утворення [14; 18].

О. Собченко разом з колегами відзначають, що є певний зв'язок між структурними компонентами емоційного інтелекту та певною групою здібностей, тобто емоційний інтелект реалізує певну групу функцій. Так, зокрема, з когнітивними здібностями безпосередньо пов'язані такі структурні компоненти емоційного інтелекту як сприймання (ідентифікація) емоцій і розуміння емоцій; з емоційними здібностями – управління емоціями; з адаптаційними – управління емоціями в стресових ситуаціях; із соціальними – соціальна емпатія та управління емоціями інших людей [13].

Аналізуючи поняття «емоційний інтелект» як інтелект, який робить емоційну сферу людини «розумною», Г. Гарднер у своїх роботах зробив поділ останнього на внутрішньоособистісний та міжособистісний інтелект. Внутрішньоособистісним інтелектом він назвав здатність аналізувати власні емоції, почуття, поведінку, мотиви, тоді коли міжособистісним інтелектом він вважав побудову соціальних зв'язків, емпатію, здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми [15; 16].

Звідси перша складова емоційного інтелекту розглядається як здатність до саморегуляції, рефлексії та самоусвідомлення, а друга – як комунікативна компетентність, емпатичність, гнучкість і толерантність.

Близьким за змістом до поняття емоційний інтелект є емоційна компетентність. Питанням вивчення емоційної компетентності

займались І. Андрєєва, О. Льошенко, Є. Лібіна, Д. Равен, І. Юсупов, Г. Юсупова та ін. Зокрема, два останні автори зазначають, що «емоційна компетентність» не є самостійним психосоціальним утворенням, а лише дослідницьким конструктом, що інтегрально об'єднує емоції, інтелект та волю, зрілість яких детермінує успішність адаптації суб'єкта до оточення та життєвих ситуацій» [9]. Ці вчені дають визначення емоційної компетентності, яке фактично співпадає з наведеними вище визначеннями емоційного інтелекту. Зокрема, вони розглядають емоційну компетентність як «групу здібностей, які перебувають у стані розвитку, зодод саморегуляції і регуляції інтерперсональних стосунків шляхом розуміння власних емоцій та емоцій оточуючих» [9].

Важливою умовою становлення в професійному аспекті поліцейських як представників професії, що відносяться до типу «людина-людина», є їхня психологічна підготовка до здійснення ефективної комунікації та емоційно-розумної поведінки, тобто володіти комунікативною компетентністю.

Отже, комунікативна компетентність включає в себе:

- володіння специфічними комунікативними здібностями, що включають в себе особистісні психічні риси і характеристики поведінки, значимі для спілкування;
- наявність комунікативних знань, практичних умінь і навичок, адекватних комунікативним завданням і достатніх для їх вирішення;
- вміння займати партнерську позицію в спілкуванні, будувати контакти на різних психологічних дистанціях і в різних позиціях, адекватних ситуації;
- володіння гнучкістю та креативністю у виборі і застосуванні комунікативних тактик і стратегій;
- ціннісне ставлення до учасників процесу спілкування (і до себе, і до іншої людини);
- бажання і прагнення психологічно грамотно будувати свої відносини з оточуючими, вдосконалюватися в цьому [7].

Очевидно, що комунікативна компетентність безсумнівно є найважливішою характеристикою сучасного фахівця, керівника, організатора виробництва [7]. Комунікативна компетентність, без сумніву, є одним із пріоритетних чинників професійної придатності поліцейських, чия професія відноситься до типу «людина-людина».

Для представників поліції вміння вибудовувати стосунки на основі співпраці та конструктивної взаємодії, досягати порозуміння під час виконання їх функціональних обов'язків, аналізувати та розуміти емоційний стан іншої людини, адекватно реагувати на критику, гнів,

невдоволення з боку інших, вміння своєчасно розпізнати та зреагувати в конфліктній ситуації, ефективно вирішувати непорозуміння, що виникли під час комунікативної взаємодії, керувати емоціями – це є набір професійно необхідних рис та властивостей. Адже результати проведених психологічних досліджень свідчать, що втрата робочого часу від конфліктів і післяконфліктних переживань становить близько 15%, а продуктивність професійної діяльності фахівців може знижуватись до 20% [8].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Підсумовуючи результати проведеного теоретичного аналізу поняття «емоційний інтелект», можна зробити підсумок, що емоційний інтелект включає в себе сукупність інтелектуальних та афективних процесів, які формують своє відображення у визначенні терміну в залежності від різних наукових підходів; відображає, на відміну від логічно-математичного, внутрішньоособистісні чинники, їх взаємозв'язок з поведінковими процесами та міжособистісною взаємодією поліцейського; це інтегральна складова, яка проявляється у здатності поліцейського розуміти власні емоції та емоції інших людей, скеровувати їх у конструктивному напрямі, у вмінні керувати своєю емоційною сферою, що у подальшому матиме вплив на його комунікативну ефективність і успішну професійну адаптивність.

Перспективи подальших розвідок в обраному напрямку можуть бути пов'язані із розробкою й обґрунтуванням ефективного психологічного інструментарію дослідження емоційного інтелекту поліцейських; визначення найбільш ефективних чинників, що впливатимуть на його розвиток в процесі його професійної діяльності.

Література

1. Амплєєва О. М. Емоційний інтелект як предиктор успішності професійної діяльності психолога. *Вісник Одеського національного університету*. 2010. Том 15. №11. С. 21–26.
2. Бар-Он Р. Практичний інтелект / За ред. Р. Стернберга. СПб., 2003.
3. Васильківський І. П. Порівняльний аналіз моделей емоційного інтелекту в психолого-педагогічній літературі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. 2017. Вип. 259. С. 28-34.

4. Гоулмен Д., Бояцис Р., Макки Е. Емоційне лідерство: Мистецтво управління людьми. Пер. з англ. 2005. 301 с.
5. Дерев'яно С. Дослідження емоційного інтелекту у галузі криміналістики. Conferința științifică internațională «OMUL, CRIMINOLOGIA, ȘTIINȚA», ediția a II-a. Chișinău, 24 martie 2023. P. 390-393.
6. Електронний ресурс. 2023. Режим доступу: <https://eq-ap.com/2022/08/03/модель-емоційного-інтелекту-р-бар-она/>
7. Електронний ресурс. 2023. Режим доступу: http://ni.biz.ua/17/17_2/17_25855_test-kommunikativnie-umeniya.html#google_vignette.
8. Електронний ресурс. 2023. Режим доступу: https://pfp.lviv.ua/osoblivosti_emotsiynogo_reaguvannya_v_situatsiyah_mi_gosobistisnoi_vzaemodii_fahivtsiv_profesiy_quot_lyudina_lyudina_quot/
9. Мединська Ю. (2013). Теоретичні підходи та практичні аспекти діагностики компетентності особистості у сфері емоцій // https://er.ucc.edu.ua/bitstream/handle/1/660/Medynska_Theoretical%20approaches.pdf?sequence=3&isAllowed=y.
10. Мясоїд П. А. Загальна психологія : Навч. посіб. 5-те вид., стер. Київ : Вища шк., 2006. 487 с.
11. Носенко Е. Л., Аршава І. Ф. Сучасні напрями зарубіжної психології : психологія особистості. Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. 261 с.
12. Репнова Т. П. Тренінг емоційної зрілості. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. №3. С. 19-31.
13. Собченко О. М. Здібності у структурі емоційного інтелекту як фактор формування особистості. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2010. С. 84-87.
14. Четверик-Бурчак А. Г. Механізм впливу емоційного інтелекту успішність життєдіяльності особистості. – дисер. ... канд. псих. наук. : 19.00.01. Дніпро, 2015.
15. Gardner H. Multiple intelligences: the theory in practice. New York : Basic Books, 1993. 304 p.
16. Gardner H. Frames of mind: The theory of multiple intelligences. New York : Basic Books, 1983. 440 p.
17. Daniel Goleman's Emotional Intelligence Theory Explained [Електронний ресурс]. 2022. Режим доступу до ресурсу: <https://resilienteducator.com/classroom-resources/daniel-golemans-emotional-intelligence-theory-explained/>

18. Goken E. Sub-threshold autism traits: The role of trait emotional intelligence and cognitive flexibility. *British Journal of Psychology*. 2014. № 105. P.187-199.
19. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R. Relation of an Ability Measure of Emotional Intelligence to Personality. *Journal of personality assessment*, 2002. 79(2). P. 306-320.
20. Petrides K. V., Furnham A. Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality*. 2001. Vol. 15. No. 6. P. 425-448.

References

1. Amplieieva O. M. Emotsiyni intelekt yak predyktor uspishnosti profesiinoi diialnosti psykhologa. Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. 2010. Tom 15. №11. S. 21–26.
2. Bar-On R. Praktychnyi intelekt / Za red. R. Sternberha. SPb., 2003.
3. Vasykivskyy I. P. Porivnialnyi analiz modelei emotsiynoho intelektu v psykhologo-pedahohichnii literaturi. Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrainy. Seriya : Pedahohika, psykhohohiia, filosofiiia. 2017. Vyp. 259. S. 28-34.
4. Houlmen D., Boiatsys R., Makky E. Emotsiine liderstvo: Mystetstvo upravlinnia liudmy. Per. z anhl. 2005. 301 s.
5. Derevianko S. Doslidzhennia emotsiynoho intelektu u haluzi kryminalistyky. Conferința științifică internațională «OMUL, CRIMINOLOGIA, ȘTIINȚA», ediția a II-a. Chișinău, 24 martie 2023. P. 390-393.
6. Elektronnyi resurs. 2023. Rezhym dostupu: <https://eq-ap.com/2022/08/03/model-emotsiynoho-intelektu-r-bar-ona/>
7. Elektronnyi resurs. 2023. Rezhym dostupu: http://ni.biz.ua/17/17_2/17_25855_test-kommunikativnie-umeniya.html#google_vignette.
8. Elektronnyi resurs. 2023. Rezhym dostupu: https://pfp.lviv.ua/osoblivosti_emotsiynogo_reaguvannya_v_situatsiyah_migosobistisnoi_vzae_modii_fahivtsiv_profesiy_quot_lyudina_lyudina_quot/
9. Medynska Yu. (2013). Teoretychni pidkhody ta praktychni aspekty diahnostryky kompetentnosti osobystosti u sferi emotsii // https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/660/Medynska_Theoretical%20approaches.pdf?sequence=3&isAllowed=y.
10. Miasoid P. A. Zahalna psykhohohiia : Navch. posib. 5-te vyd., ster. Kyiv : Vyshcha shk., 2006. 487 s.
11. Nosenko E. L., Arshava I. F. Suchasni napriamy zarubizhnoi psykhohohii : psykhohohiia osobystosti. Dnipropetrovsk : DNU, 2010. 261 s.
12. Riepnova T. P. Treninh emotsiynoi zrilosti. Praktychna psykhohohiia ta sotsialna robota. 2006. №3. S. 19-31.
13. Sobchenko O. M. Zdibnosti u strukturi emotsiynoho intelektu yak faktor formuvannya osobystosti. Nauka. Relihiia. Suspilstvo. 2010. S. 84-87.
14. Chetveryk-Burchak A. H. Mekhanizm vplyvu emotsiynoho intelektu uspishnist zhyttiedialnosti sobystosti. – dyser. ... kand. psyk. nauk. : 19.00.01. Dnipro, 2015.
15. Gardner H. Multiple intelligences: the theory in practice. New York : Basic Books, 1993. 304 p.
16. Gardner H. Frames of mind: The theory of multiple intelligences. New York : Basic Books, 1983. 440 p.

17. Daniel Golemans Emotional Intelligence Theory Explained [Elektronnyi resurs]. 2022. Rezhym dostupu do resursu: <https://resilienteducator.com/classroom-resources/daniel-golemanemotional-intelligence-theory-explained/>
18. Goken E. Sub-threshold autism traits: The role of trait emotional intelligence and cognitive flexibility. *British Journal of Psychology*. 2014. № 105. P.187-199.
19. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R. Relation of an Ability Measure of Emotional Intelligence to Personality. *Journal of personality assessment*, 2002. 79(2). R. 306-320.
20. Petrides K. V., Furnham A. Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality*. 2001. Vol. 15. No. 6. P. 425-448.